

HOOFDROLSPELERS

THEO
DERSJANT
GOOIT STEEN
IN DE VIJVER

Tekst Roel Smit | Fotografie Gabby Louwhoff

iStockphoto

Het is goed dat er waterschappen zijn. Maar het is nergens voor nodig dat waterschappen een gekozen bestuur hebben. In twee zinnen samengevat is dat de conclusie die journalist Theo Dersjant trekt in zijn boek *Oud bestuur*. Een jaar lang keek hij als 'ongenode gast' in de bestuurlijke keuken van Waterschap Rivierenland. Het vijfde deel van een serie interviews met hoofdrolspelers in de watersector.

Theo Dersjant houdt er in elk geval twee koppen koffie aan over. Eén van Roelof Bleker, dijkgraaf van Waterschap Rivierenland, het lijdend voorwerp van Dersjant's boek *Oud bestuur*. De dijkgraaf had halverwege deze maand een gesprek met de schrijver.

Peter Glas, voorzitter van de Unie van Waterschappen, de belangenorganisatie van de 23 waterschappen, zei publiekelijk dat hij dat ook van plan is dat te gaan doen. Ook onder het genot van de bekende Hollandse verzoeningskoffie. Glas' uitnodiging moet overigens nog komen. Verder heeft Theo Dersjant van enkele waterschappen het verzoek gekregen om te komen spreken over de inhoud van zijn boek. Daar is het hem om te doen: de steen in de vijver, mede met het oog op de waterschapsverkiezingen van volgend jaar maart. Hij wil niet onopgemerkt blijven.

LACHEN

Het boek *Oud bestuur* – het verslag van een jaar meelopen met het bestuur van Waterschap Rivierenland – leest als een trein. Soms is het een beetje om te lachen. Hoe bijvoorbeeld de communicatieafdeling van Waterschap Rivierenland – niet gewend aan zoveel ongevroegde media-aandacht – omgaat met een kritische journalist. Iemand die vragen stelt, stukken opvraagt (die er eerst niet en uiteindelijk toch weer wel blijken te zijn) en die geen genoegen neemt met vergaderingen die zonder formeel besluit 'besloten' verklaard worden. Een "in zichzelf gekeerde defensieve organisatie", is de analyse van Dersjant. "Mogelijk het gevolg van een leven zonder permanent aandacht van journalisten."

Interessanter zijn Dersjant's waarnemingen over het bestuurlijk functioneren van het Waterschap Rivierenland, dat met zijn bestuur van "grijze, oude, blanke mannen" ver af zou staan van de samenleving. Dat zou gelden voor de Nederlandse waterschappen in het algemeen. "Felle debatten zijn er niet, bestuurders zoeken de samenwerking in plaats van het conflict, switchen even gemakkelijk van partij als van stropdas en 'heemraden' zijn er hun politieke leven redelijk veilig".

Met als slotconclusie: waterschappen moeten zelfstandig blijven en zeker niet opgaan in de provincies, maar een waterschap is beter af zonder gekozen bestuurders.

GAAT ZO'N CONCLUSIE NIET TE VER OP BASIS VAN WAARNEMINGEN BIJ ÉÉN ENKEL WATERSCHAP?

Dersjant: "Waterschap Rivierenland wijkt qua cultuur inderdaad iets af van sommige andere waterschappen. Ik was beslist niet vooringenomen toen ik aan dit project begon, waardoor ik ook met verbazing heb gekeken naar het bestuurlijke circus, dat wat mij betreft geen meerwaarde heeft. Er ligt in het algemeen bestuur een voorstel van het college van heemraden, er wordt een rondje gemaakt, ieder doet zijn zegje, men discussieert in het geheel niet met elkaar en het voorstel is aangenomen. Ik bedoel: als je er een jaar bij zit en je beschikt niet >

over de vergaderstukken, dan heb je geen idee welke partijen die bestuursleden vertegenwoordigen. Als democraat vind ik dat heel raar.”

“Ik weet dat de debatten bij andere waterschappen weleens scherper gevoerd worden. Ik heb bijvoorbeeld ook gekeken bij Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden. Vergeleken met ‘Rivierenland’ was dat een leeuwenkuil, waarin men elkaar de strot afbeet. Maar belangrijker is: hoeveel politieke speelruimte heeft een waterschap? Die is eigenlijk heel beperkt, zo blijkt bijvoorbeeld uit een rapport van de PvdA. Alleen keuzes ten aanzien van de hoogte van tarieven, wat zijn wel of geen taken van het waterschap, het kwijtscheldingsbeleid, kun je met enige goede wil *politiek* noemen.”

Dersjant schrijft het ook in zijn boek: de gemiddelde waterschapsbestuurder is een praktisch ingesteld mens. “Het gekibbel en gekonkel in gemeentebesturen, is waterschappen vreemd. Liever focust men daar op oplossingen en zoekt de gezamenlijkheid.”

HEEFT EEN POLITIEK
BESTUUR DAN ALLEEN
WAARDE ALS DE
PARTIJEN ROLLEND
OVER STRAAT GAAN?

> “Dat hoeft niet, maar als burgers belasting betalen en er is een politiek gekozen bestuur, dan moeten er belangen vertegenwoordigd worden. Ik kan me voorstellen dat er tegengestelde belangen zijn, bijvoorbeeld de boeren versus de stedelingen. Zulke verschillen moeten blootgelegd worden in het gekozen bestuur, maar dat gebeurt niet. Natuurlijk is het doel van democratie niet om bestuurders naar huis te sturen, maar bij waterschappen wordt zelden of nooit een bestuurder weggestuurd. Dat is voor mij ook een teken van gebrek aan democratische vitaliteit. Het gaat bij waterschappen om technische dossiers en technische oplossingen. En het bestuur van een waterschap in deze vorm is een applausmachine.”

WATERSCHAPPEN HEFFEN
BELASTING; DAT ALLEEN
AL RECHTVAARDIGT TOCH
EEN GEKOZEN BESTUUR?

> “Dat is het meest zwaarwegende argument en daar heb ik ook lang over nagedacht. Mijn kernpunt is echter: als je de burgers via politieke vertegenwoordiging invloed geeft, dan moet je wel iets doen met die invloed.”

TOCH PLEIT U NIET VOOR
HET AFSCHAFFEN VAN DE
WATERSCHAPPEN.

> “Nee, mijn eerste vraag in het kader van dit project was wel: heeft het eigenlijk zin, zo’n aparte organisatie voor het waterbeheer? Daarvan heb ik me laten overtuigen. Het waterschap is een ingenieursorganisatie met ontzettend veel kennis en innovatieve kracht; als je het waterschap laat opgaan in een groter geheel, dan is de kans groot dat die kennis *vervloeit* en daarmee voor een deel verloren gaat. Zoiets essentieels als het bouwen en onderhouden van dijken kan beter ook geen onderdeel worden van politieke afwegingen tegenover andere belangen. Wat dat betreft ben ik echt wel overtuigd, maar je kunt van waterschappen ook prima uitvoeringsorganisaties zonder eigen politiek bestuur maken.”

BENT U NIET VEEL TE
VROEG MET UW OORDEEL?
POLITIEKE PARTIJEN
HEBBEN NOG MAAR ÉÉN
KEER DEELGENOMEN
AAN DE WATERSCHAPS-
VERKIEZINGEN.

> “Ik zal niet beweren dat ik de waarheid in pacht heb. En ik vind dat argument dat er een koppeling moet zijn tussen directe belastingheffing en gekozen bestuur ook best wel sterk, maar als je niets doet met een gegeven mandaat... en ik heb niet de indruk dat het na de volgende waterschapsverkiezingen veel anders zal worden.”

“Die verkiezingen kunnen voor de waterschappen overigens alleen maar een nederlaag opleveren. Heeft men zich dat wel gerealiseerd? Ze worden volgend jaar maart gelijktijdig met de verkiezingen voor Provinciale Staten gehouden. Vorige keer was de opkomst voor de waterschappen 24 procent. Wordt het volgende keer meer, dan is dat te danken aan de provinciale politiek; wordt het nog minder, dan krijgen de waterschappen het op hun brood. Het kan voor de waterschappen alleen maar verlies opleveren.” |

Theo Dersjant (1957) is docent aan de Tilburgse journalistenopleiding. Hij werkte voor dagblad De Morgen, de Gooi- en Eemlander, tijdschrift De Journalist, website De Nieuwe Reporter en het tv-programma *De leugen regeert*. Zijn onderzoek bij Waterschap Rivierenland werd mede mogelijk gemaakt door het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten en de Stichting Democratie en Media.